

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. วิธีการในการรับฟังความเห็น

๑.๑ จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนากฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และนักวิชาการ โดยมีอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นประธานกรรมการเพื่อดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญา Marrakesh โดยได้มีการจัดประชุมจำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

- (๑) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙
- (๒) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙
- (๓) ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

๑.๒ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียและผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมาย จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

(๑) เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙ เป็นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญา Marrakesh เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือผู้ที่มีความบกพร่องในการอ่าน (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ๔๒ คน แบ่งออกเป็น

- หน่วยงานภาครัฐ เช่น ประธานอนุกรรมการกิจการคนพิการในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น

- องค์กรที่เกี่ยวกับคนพิการ เช่น สภาคคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย เป็นต้น

- เจ้าของลิขสิทธิ์ เช่น บริษัทดิลลิโก้ แอนด์กิบบิโนส์ จำกัด เป็นต้น

(๒) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) มีผู้เข้าร่วมการรับฟังทั้งหมด ๗๐ คน แบ่งออกเป็น

- หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น

- องค์กรที่เกี่ยวกับคนพิการ เช่น สภาคคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย เป็นต้น

- เจ้าของสิทธิ เช่น สมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ สมาคมทรัพย์สินแห่งประเทศไทย สมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย เป็นต้น

๑.๓ นำร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เผยแพร่ในเว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

(๑) ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๑๔ วัน โดยได้นำข้อมูลสาระสำคัญของสนธิสัญญามาร์ราเคซ ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) และตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ และข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ กับ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. ๒๕๕๘ ลงเผยแพร่ในเว็บไซต์ มีผู้เข้าชมหน้าเว็บไซต์จำนวน ๖๘๑ ครั้ง ไม่มีหน่วยงานใดหรือบุคคลใดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

(๒) ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ รวมเป็นระยะเวลา ๑๗ วัน โดยได้นำข้อมูลสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น หลักการอันเป็นสาระสำคัญของร่างกฎหมาย และร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) ลงเผยแพร่ในเว็บไซต์ มีผู้เข้าชมหน้าเว็บไซต์จำนวน ๑,๘๖๘ ครั้ง มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๖ คน โดยเป็นความเห็นจากเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ๒ คน สถาบันอุดมศึกษา ๑ คน และไม่ระบุสังกัด ๓ คน

๒. สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สรุปความเห็นจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญามาร์ราเคซ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙

นายณัฏฐ์ บุญตัน ประธานอนุกรรมการกิจการคนพิการในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สมานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นว่ องค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) ได้ให้การรองรับ สนธิสัญญามาร์ราเคซ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ โดยให้รัฐภาคีสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง จำหน่ายแจกจ่าย รวมถึง เผยแพร่งานที่มีการโฆษณาแล้วในรูปแบบของงานที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ (Accessible Format) และสามารถแลกเปลี่ยนงานนั้นข้ามพรมแดนระหว่างรัฐภาคีได้ (Cross border) โดยผ่านองค์กรที่ได้รับการรับรอง และไม่จำเป็นต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ซึ่งสนธิสัญญาฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อคนพิการของไทย ที่จะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ

ทั้งนี้ ในการประชุมดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นตรงกันว่า สนธิสัญญามาร์ราเคซ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการของไทยที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศที่ไม่สามารถเข้าถึง ได้อันเนื่องมาจากความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปะ วิชาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์

๒.๒ สรุปความเห็นจากการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

(๑) ความเห็นเกี่ยวกับองค์กรที่จะได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นการละเมิดเพื่อประโยชน์ของ คนพิการ (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : ใช้คำว่า “องค์กรผู้จัดทำ”)

- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย และสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เห็นว่า ไม่ควรกำหนดให้ “ผู้จัดทำ” สามารถทำซ้ำหรือดัดแปลง แต่ควรให้เฉพาะองค์กรกระทำได้

- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และสมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย เห็นว่า “องค์กรผู้จัดทำ” ต้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคนพิการ และต้องรับรองโดยรัฐ

(๒) ความเห็นเกี่ยวกับประเภทของความพิการที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : ผู้ได้รับประโยชน์ คือ คนพิการทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง)

- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรกำหนดความพิการแต่ละประเภทโดยนำนิยามตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาพิจารณาในประเด็นการให้หรือไม่ให้สิทธิในการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน และเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทนั้นๆ

- สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า ผู้ได้รับประโยชน์ และประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ตามร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ฯ ให้สิทธิมากเกินไปที่สนธิสัญญาอาร์ราเคซกำหนดไว้

- สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรเพิ่มประเภทคนพิการทางการเคลื่อนไหว

- สมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ เห็นว่า ควรแยกสิทธิที่จะได้รับช้อยกเว้นสำหรับผู้พิการ แต่ละประเภทที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้อันเนื่องมาจากความบกพร่อง ไม่ควรยกเว้นการให้สิทธิแบบเหมารวม

(๓) ความเห็นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับช้อยกเว้น (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : กำหนดให้องค์กรผู้จัดทำสามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่ผู้จัดทำหรือองค์กรผู้จัดทำได้มีการทำซ้ำหรือดัดแปลงไว้แล้ว หรือสำเนางานที่ได้รับจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ)

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า การเผยแพร่ต่อสาธารณชน การแลกเปลี่ยนงานระหว่างประเทศ จึงอาจต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเสียเปรียบ เนื่องจากการที่กำหนดให้สิทธิที่กว้างกว่า และประเภทของงานที่อนุญาตมากกว่า อาจทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบจากการที่กฎหมายในประเทศภาคีอื่นๆ กำหนดให้สามารถทำได้เฉพาะงานวรรณกรรมและงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นไปตามที่สนธิสัญญาอาร์ราเคซกำหนดขั้นต่ำไว้ก็ได้

- สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรปรับถ้อยคำว่า “การเผยแพร่ต่อสาธารณชน” เป็นคำว่า “ให้ปรากฏต่อสาธารณชนผู้เป็นคนพิการ”

- สมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย เห็นว่า สนธิสัญญาอาร์ราเคซไม่รวมงานสิ่งบันทึกเสียง และงานแพร่เสียงแพร่ภาพ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้มีการทำซ้ำ หรือทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนในงานเพลง ภาพยนตร์ หนังสือ หรืองานแอนิเมชันทั้งหลาย

- สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย เห็นว่า การนำงานขึ้นบน You Tube ควรขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ เนื่องจากบุคคลที่เข้าถึงงานได้ไม่ใช่เฉพาะผู้พิการเพียงกลุ่มเดียวแต่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน และอาจมีการใช้ช้อยกเว้นสำหรับคนพิการขึ้นมากล่าวอ้างได้

๒.๓ สรุปความเห็นจากการเผยแพร่ในเว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐

(๑) คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ มีข้อเสนอแนะต่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

- เจตนารมณ์ของสนธิสัญญามาร์ราเคซ เป็นการกำหนดข้อยกเว้นไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อให้คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์สามารถเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ได้ แต่บทบัญญัติใน (๑) ของมาตรา ๓๒/๔ “ทำซ้ำหรือดัดแปลง โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย” เป็นการบัญญัติให้การทำซ้ำหรือดัดแปลงต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ จึงขัดต่อเจตนารมณ์และบทบัญญัติของสนธิสัญญามาร์ราเคซ ดังนั้น จึงขอให้แก้ไขเป็น “ทำซ้ำหรือดัดแปลง...โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์...”

- คำว่า “คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์” (Print Disabled) ตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญามาร์ราเคซ หมายความว่า ความรวมถึงคนพิการทุกประเภทที่มีข้อจำกัดในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ จึงขอให้เพิ่มความในมาตรา ๓๒/๔ วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มคำว่า “การเคลื่อนไหว” ระหว่างคำว่า “การได้ยิน” และ “สติปัญญา” เพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการรุนแรงซึ่งไม่สามารถใช้มือในการอ่านหนังสือได้ด้วย

(๒) ศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มธ. / กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค แสดงความเห็น ว่า เห็นด้วยในหลักการของร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ฯ ฉบับปรับปรุงความเห็นนี้ แต่ควรแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาโดยตัดข้อความ “โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์” ออก เนื่องจากองค์กรผู้จัดทำเป็นหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ มิได้ใช้งานลิขสิทธิ์เพื่อหากำไรหรือจำหน่ายอยู่แล้ว หากได้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย จึงไม่ควรถูกขออนุญาตอีก มิฉะนั้น จะเป็นการดำเนินการแบบ ๒ มาตรฐาน ไม่สอดคล้องกับมาตรา ๓๒ เนื้อหาที่ควรแก้ไขมีดังนี้

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๒/๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๓๒/๔ การกระทำใดๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลงโดยองค์กรผู้จัดทำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ที่นำออกโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยองค์กรผู้จัดทำซึ่งสำเนางานที่ได้จัดทำขึ้นตาม (๑) รวมถึงสำเนาที่ได้รับจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ

ทั้งนี้ รูปแบบของการทำซ้ำหรือดัดแปลงตามความจำเป็นของคนพิการ องค์กรผู้จัดทำ และองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำหรือดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

(๓) สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เสนอความเห็น ๓ ประการว่า

- ในมาตรา ๓๒/๔ ขอให้เพิ่มคำว่า “การเคลื่อนไหว” ระหว่าง “การได้ยิน” และ “สติปัญญา” เพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการรุนแรงซึ่งไม่สามารถใช้มือในการอ่านหนังสือได้ด้วย ตามเจตนารมณ์ของคำว่า “คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์” (Print Disabled) ในสนธิสัญญามาร์ราเคซ

- คำว่า “โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์” หมายความว่าอย่างไร หมายถึง “ยินยอมให้ทำซ้ำหรือดัดแปลง” หรือ “ยินยอมให้โฆษณา” โดยถ้าหมายถึงว่า “ยินยอมให้ทำซ้ำหรือดัดแปลง” จะยังเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการให้ต้องไปขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนถึงจะกระทำการดังกล่าวได้

การที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ด้วยเหตุแห่งความพิการนั้นๆ ก็เป็นเหตุผลที่เพียงพอแล้ว ควรจะสามารถทำซ้ำได้แต่แปลงได้ แม้เจ้าของลิขสิทธิ์จะให้ความยินยอมหรือไม่ก็ตาม

(๔) นายราชภัฏ สุ่มจินดา (ไม่ทราบสังกัด) เห็นว่า ถ้อยคำของมาตรา ๓๒/๔ (๑) ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าที่มีการเพิ่มเติมใหม่นั้น กำหนดเงื่อนไขว่าผู้จัดทำต้องมีสภาพเป็นองค์กร หรือจัดทำในนามองค์กร ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่เคยเห็นการทำซ้ำ ฯลฯ เพื่อประโยชน์ของผู้พิการนั้นบุคคลธรรมดาก็สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องอาศัยสภาพของความเป็นองค์กร จึงสงสัยว่าการตีความมาตรา ๓๒/๔ (๑) นั้น เป็นการจำกัดเฉพาะกลุ่มองค์กรให้มีการทำซ้ำหรือเผยแพร่ผลงานสำหรับผู้พิการเพียงกลุ่มเดียวหรือไม่

๒.๔ สรุปความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชั้นการพิจารณาของ คณะรัฐมนตรี

(๑) กระทรวงวัฒนธรรม เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) ซึ่งเป็นการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในสังคมในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างเพียงพอ และเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ

(๒) ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นว่า โดยหลักการการปรับปรุงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ จะทำให้ประเทศสามารถใช้ประโยชน์จากสนธิสัญญาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนพิการของไทยจะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศในงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปวิทยาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ นับว่ามีเหตุผลและความเหมาะสม จึงให้ความเห็นชอบเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

(๓) กระทรวงการต่างประเทศ พิจารณาแล้วไม่ขัดข้องต่อร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ และเห็นว่า การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ เป็นการเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีในข้อ ๔ เรื่องความสามารถในการเข้าถึง และข้อ ๓๐ เรื่องการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม นันทนาการ การผ่อนคลายยามว่าง และกีฬา อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการยังได้ให้ข้อเสนอแนะให้ไทยเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซโดยเร็ว นอกจากนี้ การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ ยังเป็นประโยชน์และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทย โดยเป็นพัฒนาการสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนที่สะท้อนความมุ่งมั่นและตั้งใจของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคนพิการของไทยจะได้รับประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะงานวรรณกรรม หรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นข้อมูลทางศิลปวิทยาการหรือข่าวสารความรู้ที่อำนวยความสะดวกการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของคนพิการ

(๔) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นว่า ควรให้ความเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาอาร์ราเคซ ซึ่งจะประโยชน์สำหรับคนพิการในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ต่างๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ โดยมีข้อสังเกตว่า เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่องค์กรผู้จัดทำทั้งในและต่างประเทศในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของคนพิการให้มากยิ่งขึ้น กระทรวงพาณิชย์ควรจัดให้มีการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานราชการ และ

องค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำ หรือดัดแปลง และเผยแพร่ ต่อสาธารณชน เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาการร่างประกาศกระทรวงให้มีความชัดเจน เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อคนพิการอย่างแท้จริงต่อไป

(๕) กระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของ คนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดข้อยกเว้นการละเมิด ลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการไว้ โดยมีขอบเขตที่ให้ประโยชน์กับคนพิการในเรื่องประเภทของคนพิการ และประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์กว้างกว่าสนธิสัญญามาร์ราเคซแล้วก็ตาม แต่ก็มีบางประเด็นที่ยังไม่สอดคล้อง กับบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ เช่น ขอบเขตของสิทธิที่กำหนดให้เป็นข้อยกเว้นของการละเมิด โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ กำหนดเฉพาะสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ ขณะที่สนธิสัญญา มาร์ราเคซให้รวมถึงสิทธิในการจำหน่าย และสิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน (สิทธิเผยแพร่ ต่อสาธารณชน) เป็นต้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้น การละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์เพื่อรองรับการเข้าเป็น ภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการไทยที่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ จากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปะวิชาการ หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ จึงเห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้น การละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

๒.๕ สรุปความเห็นในชั้นการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๖) ได้ประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็น ภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ รวม ๕ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดย ในการประชุมได้เชิญนายมนต์เชียร บุญตัน ประธานอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าร่วมชี้แจงกับกรมทรัพย์สิน ทางปัญญาด้วย สรุปความเห็นในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ดังนี้

(๑) นายมนต์เชียร บุญตัน เสนอว่า ควรเพิ่มเติมประเภทคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในร่างมาตรา ๓๒/๔ ให้เป็นผู้ได้รับประโยชน์ตามข้อยกเว้นนี้ด้วย เนื่องจากตามสนธิสัญญามาร์ราเคซ Article 3 (C) มีการกล่าวถึง คนพิการที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวในการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น บุคคลที่เป็นอัมพาตตั้งแต่คอลงมา ตัวอย่างเช่น ศาสตราจารย์ สตีเฟน ฮอว์กิง ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่จะทำประโยชน์ได้อย่างมากมาย แต่ด้วยข้อจำกัดของสภาพทางกายทำให้ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบปกติได้ ทั้งนี้ การเพิ่มเติม ดังกล่าวไม่เกินไปกว่าเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาฯ

(๒) คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ สรุปได้ดังนี้

- ปรับปรุงถ้อยคำในหลักการและเหตุผลเล็กน้อย เพื่อให้เจตนารมณ์ในการแก้ไข กฎหมายมีความชัดเจนขึ้น

- ปรับปรุง คำว่า “องค์กรผู้จัดทำ” เป็นคำว่า “องค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับ” เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบทในสนธิสัญญามาร์ราเคซ Article 2 (c) ที่กำหนดว่า “authorized entity” means an entity that is authorized or recognized by the government...”

- เพิ่มประเภทความบกพร่องของคณพิการที่ได้รับประโยชน์ ให้รวมถึงความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวด้วย เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญามาร์ราเคซที่รวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางกายภาพ เช่น ไม่สามารถถือหรือหยิบจับหนังสือได้

- เปลี่ยนจากการกำหนดความพิการอื่นที่ได้รับประโยชน์ในกฎกระทรวง เป็นให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การดำเนินการกำหนดประเภทของความพิการที่จะได้รับประโยชน์มีความคล่องตัว

๓. คำชี้แจงเหตุผลตามที่ได้รับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้พิจารณาความเห็นและข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว มีความเห็นในประเด็นต่างๆ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญามาร์ราเคซ

การเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญามาร์ราเคซเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคณพิการของไทยที่จะเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศที่ไม่สามารถเข้าถึงได้อันเนื่องมาจากความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปะวิทยาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบในการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญามาร์ราเคซแล้ว

๓.๒ ความสอดคล้องกับสนธิสัญญามาร์ราเคซ

สนธิสัญญามาร์ราเคซกำหนดขอบเขตของสิทธิที่อนุญาต สำหรับการทำซ้ำ (Right of reproduction) การจำหน่าย (Right of distribution) และการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน (Right of making available to the public) และอาจรวมถึงการแสดงต่อสาธารณะ (Right of public performance) ทั้งนี้ สามารถกำหนดข้อยกเว้นในการดัดแปลงเฉพาะรูปแบบเพื่อให้ผู้ได้รับประโยชน์ตามสนธิสัญญา เข้าถึงได้เท่านั้น (Article 4)

นอกจากนี้ รัฐภาคีสถิติสามารถนำเข้า ส่งออก หรือแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดน (Cross-border exchange) โดยผ่าน Authorized entity

ซึ่งร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๓๒/๔ นี้ได้กำหนดขอบเขตของสิทธิที่อนุญาต คือสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำเนางานที่องค์กรผู้จัดทำได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของคณพิการหรือได้รับมาจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ และขอบเขตสิทธิที่อนุญาตนี้สนธิสัญญา กำหนดว่า ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร (Article 11) สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention) (Article 9 (2)) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) (Article 13) และสนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WPO Copyright Treaty) (Article 1 D (1) และ (2)) สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติฯ ประกอบกับการยกร่างประกาศกระทรวงพาณิชย์ เพื่อกำหนดรูปแบบของการทำซ้ำหรือดัดแปลงตามความจำเป็นของคณพิการเท่านั้น รวมทั้งองค์กรผู้จัดทำ องค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำหรือดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและเจตนารมณ์ตามสนธิสัญญามาร์ราเคซ

ทั้งนี้ สิทธิในการจำหน่าย การทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน การแสดงต่อสาธารณชน รวมอยู่ในนิยาม “เผยแพร่ต่อสาธารณชน” ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ อีกทั้งการแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดน หากเป็น

การดำเนินการกับสำเนางานอันจัดทำขึ้นโดยชอบและเป็นการนำเข้าไปเพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายให้แก่ผู้มีสิทธิ ตามกฎหมาย ย่อมถือว่าเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่อนุญาตให้ทำได้ตามร่างมาตรา ๓๒/๔

๓.๓ ประเภทของความพิการที่เป็นผู้ได้รับประโยชน์ตามช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้กำหนดช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อรองรับ การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์สำหรับ คนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างไรก็ตาม เพื่อโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในสังคม ในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างเพียงพอ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ขยายกลุ่มบุคคลผู้ได้รับประโยชน์ไปยัง คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางสติปัญญา คนพิการทางการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นให้เป็นไปตามที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด และด้วยเหตุที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังไม่ได้กำหนดผู้ได้รับประโยชน์ตาม Article 3 (c) อย่างครบถ้วน เนื่องจาก กรมฯ ยังมีความจำเป็นต้องหาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อหาถ้อยคำที่ เหมาะสมที่จะครอบคลุมบุคคลตาม Article 3 (c) ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงเปิดช่องให้กำหนด ความบกพร่องอื่นๆ

อย่างไรก็ดี ได้มีการเพิ่ม “คนพิการทางการเคลื่อนไหว” ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ กฤษฎีกา ให้ได้รับประโยชน์จากช้อยกเว้นนี้ก็เพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการรุนแรงซึ่งไม่สามารถใช้มือ ในการอ่านหนังสือได้ด้วยนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ได้พิจารณาเห็นถึงความสำคัญ ของการกำหนดช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับกลุ่มบุคคลดังกล่าวด้วยแล้ว

๓.๔ รูปแบบของอนุบัญญัติที่จะกำหนดความบกพร่องอื่นๆ ของคนพิการที่จะได้รับช้อยกเว้น ให้เข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดลักษณะความบกพร่องของคนพิการที่จะสามารถใช้ ประโยชน์จากช้อยกเว้นไว้ ๕ ลักษณะ คือ ๑) ความบกพร่องทางการเห็น ๒) ความบกพร่องทางการได้ยิน ๓) ความบกพร่องทางสติปัญญา ๔) ความบกพร่องทางการเรียนรู้ และ ๕) ความบกพร่องอื่นๆ ตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

ในการนี้ การกำหนดให้สามารถเพิ่มความบกพร่องอื่นๆ โดยการออกเป็นกฎกระทรวง มีข้อดี คือ กฎกระทรวงจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในหลักการและผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ กฤษฎีกา ทำให้การจะเพิ่มเติมลักษณะความบกพร่องอื่นๆ ของคนพิการต้องผ่านการพิจารณากันกรองที่รัดกุมและ รอบคอบ มากขึ้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการกำหนดลักษณะความบกพร่องอื่นๆ ของ คนพิการเพิ่มเติมเพื่อให้คนพิการที่มีความบกพร่องอื่นๆ นั้น สามารถใช้ช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้จะมีผลกระทบ ต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ต่างจากการออกประกาศกระทรวงที่สามารถทำได้ง่ายกว่า เนื่องจากไม่จำเป็นต้องได้รับความ เห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ดังนั้น กรมฯ เห็นว่า การกำหนดลักษณะของความบกพร่องอื่นๆ เพิ่มเติม ซึ่งมีผลกระทบกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรงเช่นนี้ ไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยง่าย จึงเห็นควรให้ ออกเป็นกฎกระทรวง

อย่างไรก็ดี ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นควรให้ปรับรูปแบบ การกำหนดประเภทความบกพร่องอื่นเป็นการออกประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากเห็นว่า เรื่องดังกล่าว เป็นการให้ประโยชน์แก่คนพิการ จึงสมควรที่จะออกเป็นประกาศซึ่งจะสามารถดำเนินการได้รวดเร็วและ ทันต่อสถานการณ์กว่าการออกเป็นกฎกระทรวง

๓.๕ ความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้นำหลักการตามมาตรา ๓๒ (๙) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ และข้อ ๓ (๓) ของประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การทำซ้ำ

หรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. ๒๕๕๘ มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อยกเว้นสำหรับคนพิการเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญา มาร์ราเคช ทั้งนี้ การกำหนดเรื่องการทำซ้ำหรือดัดแปลงโดยองค์กรผู้จัดทำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ที่นำออกโฆษณาหรือ เผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หมายถึง งานอันมี ลิขสิทธิ์ที่จะทำซ้ำหรือดัดแปลงโดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ต้องเป็นงานที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ยินยอมให้มีการ นำออกโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว เช่น นำออกขายหรือให้เช่าโดยเจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอม และ องค์กรผู้จัดทำที่นำงานมาทำซ้ำหรือดัดแปลงต้องได้รับต้นฉบับหรือสำเนางานมาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ซื้อมาหรือ ได้รับบริจาคมา เป็นต้น ดังนั้น “โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์” ขยาย “นำออกโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อ สาธารณชนแล้ว” องค์กรผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องขออนุญาตในการทำซ้ำดัดแปลงแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ สันติสัญญา มาร์ราเคช เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ มีโอกาสเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ ดังปรากฏถ้อยคำในลักษณะเดียวกันใน Article 2 (A) และ Article 4 (2) (A) (1) ของสันติสัญญาที่กำหนดนิยามของ “งาน” ที่สามารถนำมาใช้และกำหนดเงื่อนไขของการใช้ที่จะเข้าข้อยกเว้น การละเมิดลิขสิทธิ์

ทั้งนี้ ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ตัดความว่า “โดยความยินยอมของ เจ้าของลิขสิทธิ์” ในร่างมาตรา ๓๒/๔ (๑) ออก เนื่องจากการกำหนดความดังกล่าวไว้อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้ หลักจึงควรอยู่เพียงแค่ว่าองค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับทราบว่างานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะนำมาทำซ้ำหรือ ดัดแปลงต้องเป็นงานที่นำออกโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว

๓.๖ การทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยองค์กรผู้จัดทำ

โดยที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีแห่งสันติสัญญา มาร์ราเคช การปรับปรุงแก้ไขข้อยกเว้น การละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการนี้จะต้องสอดคล้องกับข้อบทของสันติสัญญา มาร์ราเคช และตามสันติสัญญา มาร์ราเคช Article 2 (c) คำว่า “Authorized entity” แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

(๑) หน่วยที่ได้รับการอนุญาตหรือได้รับการยอมรับโดยรัฐบาลเพื่อจัดเตรียมการศึกษา การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน การอ่านเชิงประยุกต์ หรือการเข้าถึงข้อมูล ให้แก่ผู้ได้รับประโยชน์ บนพื้นฐาน การไม่แสวงหากำไร

(๒) สถาบันของรัฐบาลหรือองค์กรไม่แสวงหากำไรที่จัดเตรียมบริการอย่างเดียวกันให้แก่ผู้ได้รับ ประโยชน์ในฐานะหนึ่งในกิจกรรมหลักหรือภาระหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กรนั้น

ดังนั้น ผู้ที่สามารถทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำเนางานในรูปแบบที่คนพิการ สามารถเข้าถึงได้ต้องมีสภาพเป็นองค์กร เพื่อให้มีความชัดเจนว่าผู้ที่จะสามารถทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ หรือเผยแพร่เป็นใครบ้าง และสอดคล้องกับสันติสัญญา มาร์ราเคช ในคำว่า “Authorized entity” โดยคำว่า “องค์กร ผู้จัดทำ” และ “องค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ จะนิยามไว้ในร่างประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การทำซ้ำหรือ ดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ การเผยแพร่ต่อสาธารณชน และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. อย่างไรก็ตาม นิยามคำว่า “องค์กรผู้จัดทำ” จะเป็นไปตามแนวของประกาศกระทรวงพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน เรื่อง การทำซ้ำหรือดัดแปลงงาน อันมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนี้

- หน่วยงานของรัฐ สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรอื่น ที่มีอำนาจหน้าที่ วัตถุประสงค์ หรือ กิจการหลัก เพื่อการสาธารณสุข การศึกษา การศาสนา การสังคมสงเคราะห์ หรือการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ เช่น สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย หรือ สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ได้ทำซ้ำหรือดัดแปลง งานวรรณกรรมมาอยู่ในรูปของหนังสืออักษรเบรลล์ เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ และนำหนังสืออักษรเบรลล์ มาเผยแพร่ในกลุ่มผู้พิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานได้

- หน่วยงานของรัฐ สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรอื่น ที่มีกิจกรรมในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ เผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้นในรูปแบบตามข้อ ๒ เพื่อประโยชน์ของคนพิการ เช่น หอสมุดแห่งชาตินำเข้าหนังสือเสียงจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่ให้แก่คนตาบอดที่มาใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ โดยเป็นการกระทำที่ไม่หากำไร

ทั้งนี้ องค์กรผู้จัดทำ ธรรมดา มีความประสงค์ที่จะเปิดกว้าง เพื่อไม่ให้เกิดการขึ้นทะเบียนเป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่อองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ มูลนิธิต่างๆ ที่อาจไม่ได้มีวัตถุประสงค์หรือบทบาทหน้าที่เพื่อคนพิการหรือมีกิจกรรมหลักในการทำเพื่อคนพิการ แต่มีความประสงค์ที่จะมีกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ของคนพิการเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ ระบบที่กระทรวงพาณิชย์วางไว้จะไม่มีการอนุญาตในลักษณะที่จะต้องมีการอนุญาต อย่างไรก็ตาม การทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์กรผู้จัดทำดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

ในการนี้ “องค์กรผู้จัดทำ” ถูกปรับแก้ไขในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นคำว่า “องค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับ” เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบทในสนธิสัญญามาร์ราเคช Article 2 (c) ที่กำหนดว่า “authorized entity” means an entity that is authorized or recognized by the government...” อย่างแท้จริง

กระทรวงพาณิชย์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา
๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑